

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 5, Issue 3, September 2017, p. 568-578

Received	Reviewed	Published	Doi Number
02.06.2017	03.07.2017	27.09.2017	10.18298/ijlet.1787

**The Comparative Analysis of the Book Called
"The Plague" and Its Turkish Translations**

Murat DELİBAŞ¹ & Hatice DELİBAŞ²

ABSTRACT

This study consists of comparative study of three different translations made by three different translators at different times and a book named "The Plague" published in 1944 by Albert Camus, famous writer of 20th century. In our work, when the books were examined, firstly, it is taken into consideration such as external appearance, cover pages and inside text sections, after that, it is discussed the translations of sentences constituting the purpose of our work. The choices of sentences are selected randomly from the source text and it is found three different equivalents of the sentences. The relationship between the words in the source text and their equivalents in the translation text is examined according to Gideon Toury's target -oriented translation theory. In the part of findings of the research, in the process of examining of the translation norms, it is included the norms like translation process and pre-process norms that should be taken into consideration. Subsequently, the book called the plague is given to the analysis. As a result, the translation strategies used in translated books examined according to Gideon Toury's Target Oriented Approach are categorized as "adequate" and "acceptable" in terms of the proximity of the source textbook or the target book. In the translated books which are mentioned before, while some sentences are categorized as "adequate", the others are categorized as "acceptable". As a result of the examination, while five translation sentences in T1 and T3 are accepted "sufficient", five other sentence translations are classified as "acceptable". In T2, while two sentence translations are "sufficient", eight sentence translations are considered as "acceptable".

Key Words: Translation, Target oriented theory, Gideon Toury, Translation strategies,

"Veba" Adlı Eser İle Türkçe Çevirilerinin Karşılaştırmalı Çözümlemesi

ÖZET

Bu çalışma, 20.yy ünlü yazarlarından olan Albert Camus 'nün 1944 yılında yayımladığı "Veba" adlı eser ile farklı çevirmenler tarafından farklı zamanlarda çevirisi yapılmış olan üç ayrı çevirinin karşılaştırmalı olarak incelenmesinden oluşmaktadır. Çalışmada eserler incelenirken ilk olarak süreç öncesi normları yani dışsal görünümünü, kapak sayfaları, metin içi bölümleri gibi ölçütler göz önünde bulundurulmuş, sonrasında çalışmanın amacını oluşturan cümle çevirileri ele alınmıştır. Cümle seçimleri kaynak metinden rastlantısal olarak seçilmiş olup bu cümlelerin farklı üç çevirideki eşdeğerleri bulunmuştur. Kaynak metindeki ifadeler ile çeviri metindeki eşdeğerleri arasındaki ilişki Gideon Toury'nin Erek odaklı çeviri kuramına göre incelenmiştir. Araştırmanın bulgular kısmında çeviri normlarının incelenmesi aşamasında göz önünde bulundurulması gereken süreç öncesi normlar ve çeviri süreci normlarına yer verilmiştir. Sonrasında ise Veba adlı eserin çözümlemesine yer verilmiştir. Sonuç olarak Gideon Toury'nin erek odaklı kuramına göre incelenen çeviri eserlerde kullanılan çeviri stratejileri aynı dahi olsa kaynak metne yakınlığı veya erek metne yakınlığı açısından "yeterli" veya "kabul edilebilir" olarak sınıflandırılmaktadır. Söz konusu çeviri eserlerde kimi cümleler "yeterli" olarak sınıflandırılırken kimi cümleler "kabul edilebilir" olarak sınıflandırılmıştır. İnceleme sonucunda Ç1 ve Ç3'te beş cümle çevirisi "yeterli olarak kabul edilirken beş cümle çevirisi "kabul edilebilir" olarak sınıflandırılmıştır. Ç2'de ise iki cümle çevirisi "yeterli" iken sekiz cümle çevirisi "kabul edilebilir" olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çeviri, Erek odaklı yaklaşım, Gideon Toury, Çeviri Stratejileri

¹ Okutman, Ondokuz Mayıs Üniversitesi / Eğitim Fakültesi, Yabancı diller bölümü Fransız Dili Eğitimi, murfbhat@hotmail.com.

² Öğretmen, M.E.B./ İngilizce Öğretmenliği.

1. Giriş

Çeviri en basit tanımıyla kaynak dildeki yazılı veya sözlü bir metnin hedef dile sözlü veya yazılı aktarılması ve anlamlandırılması işlemidir. Yani Uygur'un 1997 yılında belirttiği gibi çeviri "bir dile getirme süreci"dir (Uygur, 1997: 37). Bu dile getirme işlemi aslında düşünüldüğü kadar basit değildir. Çünkü yazılı veya sözlü ifadeler kaynak dildeki duygu, düşüncenin ve en önemlisi de o dilin kültürünün taşıyıcısıdır. Yani çevirmen sadece dilbilimsel yeterliliğe değil aynı zamanda o dildeki duygu, düşünce ve algıları da taşıyan toplumdilbilimsel ve pragmatik yeterliliğe de sahip olmalıdır. Zihinde canlandırılan göstergeleri somutlaştırmak durumundadır. Çeviri bir bakıma dilbilimde evrensel olan gösterilenlerin hedef dilde kullanılan gösterenler ile ifade edilme çabasıdır. Çevirmen dilsel gösteren olan sözcükler ve kelimelerle zihinde canlandığı kabul edilen gösterilenler arasında eşdeğerlik yakalama uğraşında olan kişidir. "Her şeyden önce okuyucu olan çevirmen metnin mesajını anladıktan sonra metni hedef dilde yeniden kurmalıdır" (Ağildere, 2004: 22). Bu anlama ve yeniden kurma işleminde birtakım dilsel, dilbilimsel, pragmatik ve toplumdilbilimsel yeterliliğe sahip olmalıdır. Çünkü, çevirmen, kaynak metindeki gösterenleri anlayabilmeli ve bunları hedef dile "çevirirken o metne yaklaşımları ve aktarım sırasında benimsedikleri bir takım yöntemler" (Yalçın, 2015:95) şeklinde tanımlanan çeviri stratejilerini "yerileştirme, yabancılaştırma, tarihselleştirme, atlama, açıklayıcı bilgi kullanma, yer değiştirme, değiştirme, genelleştirme, bölme bölünme, ekleme, ödünç alma, çıkartma-eksiltme" kullanarak yeniden ifade etmelidir. Çeviri sürecinde çevirmen bu tür çeviri stratejilerinin birisini kullanabildiği gibi bir kaçını da bir arada kullanabilir. Bu stratejilerin kullanılması kaynak metne sadık kalmak bakımından önemli olsa da yine de kaynak metindeki anlamı her zaman yansıtamamaktadır. Aslında dilbilimsel açıdan (yansıma sözcükler dışında) gösterenler ve gösterilenler arasındaki nedensiz ilişki düşünüldüğünde, bir erek metinle kaynak metnin eş değer olamayacağını söylemek mümkündür. Duyguların yazılı veya sözlü dilden bir başka dile çevrildiğinde alıcısında aynı anlamı uyandırabilmesi oldukça güç bir uğraştır. Çünkü "çeviri bir ilki başka bir ilkte göz önüne sermektir" (Uygur, 1997: 38). Dolayısıyla çeviri yapıtında biçimsel olarak da işlevsel olarak da aktarım olmayacağı ya da kayıpsız aktarımın olamayacağını Jakob Grimm'in çevirmek ile kayık ya da benzeri bir araçla bir nehrin ya da gölün öteki kıyısına geçmek arasında yaptığı karşılaştırmadan anlamak mümkündür. "Bir gemiye hareket ettiği kıyıda limanda mal yüklenir. Gemi karşı kıyıya geçer ve mal indirilir. Ancak çeviride karşı kıyıya indirilen mal aynı mal değildir. Kaptan dolandırıcıdır; mallar sefer sırasında değiştirilir. Bundan da kötüsü değiştirilen mallarının değerinin ilk yüklenen malların değerleriyle eşit olup olmadıklarının bilinmesinin imkânı yoktur" (Vermeer, akt. Köksal, 2008:41). Dolayısıyla hedef dildeki okuyucu tarafından yalnızca çevirmen tarafından aktarılan anlam anlaşılabilir. Çevirmen iki metin arasında olan iki farklı kişi gibidir. Kimi zaman metinler arasında kimi zamanda kendisiyle çelişki yaşayan kişidir. Bahadır (2006) yılında yazmış olduğu çalışmada çevirmenin rolünü şu cümleleriyle net olarak ifade etmiştir. "Çeviriyorum, öyleyse tek kültürün ötesinde, iki kültürün arasında, üçüncü kültürün ortasındayım." Dolayısıyla buradaki tanımından da anlaşılacağı gibi çevirmen ortaya çıkarmış olduğu eserin farklılığını üçüncü kültürdeki okur ve çevirmen arasındaki ilişkiyle açıklamaktadır. İşte bu iki farklı dil ve kültür arasındaki farklılıklardaki benzerlik çeviriyi oluşturmaktadır. Gösterilen düzeyinde aynı olan mesajlar gösteren düzeyinde farklılaşmış ama gösterge düzeyinde tekrar eşdeğerlik yakalamaya çalışılmıştır. "Dilin en önemli sorunu farklılık içinde eşdeğerlik sorunudur ki, bu da dilbilimin başlıca konusudur" (Rıfat, 2008'den akt: Aliyev, 2012:4). Bu sebeple yapılan çeviriler aynı zamanda dilbilimin çeviriyle olan ilişkisini ortaya çıkarmaktadır. "Jakobson da, Saussure gibi göndergeler için kullanılan göstergelerin buyrultusal olduğunu savunur. Örneğin, "çit" kavramının

köyde yaşayan biri için farklı, hapis yatan biri için büsbütün farklı anlamlar ifade etmesidir. Her bir kavram veya bilişsel deneyim herhangi bir dile çevrilebilir (akt: Aliyev, 2012:4). Ama dikkat edilmesi gereken aynı gösterileni zihinde canlandırabilmek, aynı anlam yükünü ve mesajı olabildiğince kayıpsız verebilmektir. Çünkü “Çeviri anlamın, bilginin, mesajın, duyguların aktarıldığı dilsel bir işlemdir” (Yalçın, 2015: 11). Elbette ki bu dilsel işlemde çevirmenlerden ve dilsel farklılıklardan kaynaklanan eksiklikler olmaktadır.

Geçmişe oldukça eskiye dayanan çeviri ve çeviri tarihine yönelik çok farklı söylemler bulunmaktadır. Ama asıl değişikliklerin 20. yy 'da yaşanmaya başlandığı oldukça açıktır. “Bu yüzyılda daha ziyade çeviri kuramının gelişmesine yönelik araştırmalara ağırlık verilmiştir” (Aktaş, 1996: 42). Gentzler, 7 bölümden oluşan kitabında çeviri bilimin doğuşu olarak 20. yüzyılı ele alır. Bu yüzyıl çeviriyle ilgili birçok tartışmanın yaşandığı, özellikle Nida ve Eşdeğerlik kavramının, Chomsky ve Üretimsel-dönüşümlü dilbilgisi teorisinin etkilerinin ortaya çıktığı, oldukça fazla sayıda teorisyenlere ait söylemlerin oluştuğu dönemdir (Gentzler, 1993). “Çeviribilimin ortaya çıkmasıyla, onun yan kolu olan “çeviri eleştirisi” de bilim dalları arasındaki yerini almaktadır. Yapılan bir çeviri hakkında birçok eleştirinin yapılması değişik fikirlerin ortaya çıkmasına ve daha sağlıklı bir eserin oluşmasına ortam hazırlamaktadır ” (Baykan, 2005 : 177; akt. Yalçın&Pazarcıoğlu, 2014: 141). Fakat çeviri eleştirisi yapılırken unutulmaması gereken incelenen eserle çalışmanın konusunu oluşturan eser kuramsal alandaki ilkeler doğrultusunda ve etik değerlerin göz ardı edilmeden yapılması gerektiğine olan inançtır. Çeviri eleştirmenlerinin hemfikir oldukları kaynak metne nazaran erek metnin odak noktası olması (Yücel, 2007: 50) çeviri eleştirisinin Gideon Toury'nin üçlü modelindeki ilkeler doğrultusunda yapılmasının uygun olabileceğini gösteriyor. Betimleyici alanda “çeviri” olarak adlandırılan metinler incelenerek çeviri dünyasında ne tür kararlar alındığı ve kaynak metin ile erek metin arasında nasıl bir eşdeğerlik ilişkisi kurulduğu ortaya çıkarılır. Araştırmacı titizliğiyle oluşturulacağı düşünülen, betimleyici alandan gelen bu veriler kuramsal alanda çeviri kuramları oluşturma çalışmalarında kullanılır ve yine kuramsal alandan elde edilen bu veriler uygulamalı alanda kullanılır. Kısaca, bu üç alan sürekli etkileşim halindedir; uygulamalı alan kuramsal alanın verilerini kullanır, ancak bu verilerin betimleyici alanda yapılan çalışmaların sonuçlarından oluştuğu unutulmamalıdır (Ece, 2007: 55).

Yukarıdaki bilgiler ışığında incelenen çeviri eserler Gideon Toury tarafından geliştirilen Erek odaklı çeviri kuramının ilkeleri göz önüne alınarak yeterli veya kabul edilebilir olarak değerlendirilmiştir. Çevirmeni aynı metin içinde “yeterli” veya “kabul edilebilir” çeviri yapmaya yönlendiren çeviri süreci boyunca aldığı kararlardır ve bu kararlarında bir takım içsel ve dışsal etkenlerden etkilendiği aşikârdır. Bu içsel ve dışsal kararlar çeviri sürecinde normlar olarak adlandırılır. “Sosyologlar ve Psikologlar normu bir topluluk tarafından paylaşılan genel değerlerin ve fikirlerin çevirisi olarak görmüşlerdir (...)” (Toury, 1995:54-55). Bu paylaşılan değerler ve fikirler kaynak metinden erek metne, güçlü olandan güçsüz olana farklılıklar göstermektedir. Bu sebeple çeviriyi mutlak ölçütler tarafından şekillendirmek yerine normlar tarafından şekillendirmek daha uygun görülmektedir. “Toury'ye göre, çeviri mutlak ölçütler tarafından değil, normlar tarafından belirlenir. Çevirmen büyük oranda içinde yaşadığı ve çalıştığı toplumsal alanda geçerli olan normların yönettiği kişisel seçimler yapar. Seçim yapmak durumunda kaldığında, ideolojik, siyasal ve dinsel öğeler tarafından şu veya bu stratejiye, şu veya bu karara doğru yönlendirilir” (akt. Raková, 2014). Bu karar verme sürecinde “çevirmen ya kaynak dizge normlarına öncelik vererek yeterli bir çeviri üretecek ya da erek dizge normlarına öncelik vererek kabul edilebilir bir çeviri üretecek” (Ece, 2007:53).

Çalışmaya konu olan eserler şunlardır.

Kaynak eser: (K.E)

Çeviri (Ç)

K.E: CAMUS, A. (1947). Gallimard

Ç1: CAMUS, A. (2013?) Veba (N. Tanyolaç Öztokat, Çev.). İstanbul: Can Yayınları.

Ç2: CAMUS, A. (1985) Veba (O. Akbal, Çev.). İstanbul: Say kitap.

Ç3: CAMUS, A. (1985) Veba (N. Öno1, Çev.). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

2. Yöntem

Çalışmada orijinal metin ve çeviri metinlerden rastlantısal olarak seçilmiş 10 cümlelerin Erek odaklı çeviri kuramıyla karşılaştırılıp değerlendirilmesi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlardan hareketle benzer ve farklı durumlar çeviri stratejilerine göre değerlendirilmiştir. Çevirmenin ne tür kararlar aldığı, hangi stratejileri kullandığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

Çalışmaya konu olan eserler süreç öncesi ve çeviri süreci normları olarak iki alt başlık altında incelenmiş olup sonrasında eserin ve çevirilerinin yorumlanmasına geçilmiştir. Karşılaştırmalı çeviri incelemesinin yapıldığı Veba adlı eserde “Camus, saçmalık-başkaldırı düşüncesini, salgın hastalık figürüyle sergilemiştir[...] Bu roman, 1940’lı yıllarda belli bir tarihte, coğrafyada yeri belli olan bir mekânda Cezayir’in Oran şehrinde tarihi kayıtlara göre gerçekte vuku bulmamış salgın hastalık vebanın şehri düşman orduları gibi kuşatıp insanlara nasıl kâbus yaşattığını anlatmaktadır. Bu özel olay, Fransa’nın Alman Nazi askerleri tarafından işgaline, insanlığın maruz kaldığı kötülük sorununa, insanın evrendeki metafizik yalnızlığına, genelde tarihte olmuş ya da gelecekte olabilecek savaşlar ve katliamlara simgesel olarak çağrışımlar yapar” (Boyacıoğlu, 2012).

3.1. Süreç Öncesi Normları

Çeviri eserlerinin kapak sayfalarını dikkate alındığında; Nedret Tanyolaç Öztokat’ın çevirmiş olduğu Can yayınları tarafından yayımlanan Veba adlı eserin ön kapağında Hieronymus Bosch’a ait “Çarmıh taşıyan İsa” adlı İsa’ya idam günü çarmıh taşıtılmasını anlatan bir resim bulunmaktadır. İç kısmında ise kitabın adı, yayınevi ve kitabın baskı sayıları ve tasarımları yer almaktadır. Esere giriş yapmadan önce çevirmen yazarın diğer eserleri ile Albert Camus ve Nedret Tanyolaç Öztokat hakkında bilgi vermektedir. Eser Daniel Defoe’nin bir sözüyle başlamaktadır. Eserin arka kısmında ise Albert Camus’nün resmi ve kitabın içeriğiyle ilgili kısa bir bilgiye yer verilmiştir.

Oktay Akbal tarafından çevirisi yapılan ve Say kitapları tarafından yayımlanan eserin ön kapağında Alfred Nobel’e ait olan resmin bulunduğu altın bir madalya yer almaktadır. Bu Nobel madalyası 1957 yılında Nobel edebiyat ödülü almış olan bu eserin değerini göstermek ve Nobel ödülüne gönderme yapmak amacıyla seçilmiş olduğu düşünülmektedir. Eserin iç kısımlarında eserin adına, yazarına ve çevirmenine yer verilmiştir. Eser Daniel Defoe’nin sözüyle başlamaktadır. Eserin arka kapak sayfasında ise yine Nobel Edebiyat ödülüne dair bilgiler yer almaktadır.

Çevirisi Nihal Önal tarafından yapılan ve Altın kitaplar yayınevi tarafından yayımlanan Veba isimli kitabın kapak sayfasında Şahin Karakoç tarafından yapılmış bir resim bulunmaktadır. Eserin iç kısımlarında ise eserin ismine, yazarına ve çevirmenine yer verilmiştir. Esere başlamadan önce Çevirmen Veba ve Albert Camus hakkında hedef kitleye yönelik bilgiye yer vermiştir. Eserin arka sayfalarında ise yazarın diğer eserlerine yer verilmiştir. Arka kapak sayfasında Albert Camus'nün resmi ve kitap içeriğiyle ilgili bilgilere yer verilmiştir. Eser orijinal metinde olduğu gibi Daniel Defoe'nin sözüyle başlamaktadır.

3.2. Çeviri Süreci Normları

Orijinal adı La Peste olan kaynak metin toplamda 279 sayfa ve 5 bölümden oluşmaktadır. 5 bölüm ise kendi içinde

1. Bölüm 8;
2. Bölüm 9;
3. Bölüm 1;
4. Bölüm 7

5. Bölüm ise 5 alt bölümden oluşmaktadır. Çeviri yapılan eserlerde ise bu bölümlemelere riayet edildiği görülmektedir.

Çeviri 1 (Ç1) Nedret Tanyolaç Öztokat tarafından çevirisi yapılan metin toplamda 303 sayfadan oluşmaktadır. Ç2. Çevirisi Oktay Akbal tarafından yapılan metin toplamda 313 sayfadan oluşmaktadır. Ç3. Çevirisi Nihal Önal tarafından yapılan metin ise 296 sayfadan oluşmaktadır.

Tablo 1: İncelenen kitaplardaki Sayfa ve Bölüm sayıları

	KM	Ç1	Ç2	Ç3
Kitaptaki toplam sayfa sayısı	279	303	313	296
Kitaptaki bölüm sayıları	5	5	5	5
Kitaptaki alt bölüm sayıları	32	32	32	32

3.3. Veba adlı eserin çözümlenmesi

1.

KM: “Les curieux évènements qui font le sujet de cette chronique se sont produits en 194., à Oran. De l’avis général, ils n’y étaient pas à leur place, sortant en peu de l’ordinaire. A première vue, Oran est, en effet, une ville ordinaire et rien de plus qu’une préfecture française de la cote algérienne.” (p.11)

Ç1: “Bu güncenin konusunu oluşturan ilginç olaylar 194... 'te Oran'da meydana geldi. Genel düşünceye göre biraz sıra dışı olduğundan bu olayların geçebileceği yer burası değildi. İlk bakışta Oran gerçekten de sıradan bir kent, Cezayir'in bir Fransız ilinden başka bir şey değildi.”(s.13)

Ç2: “Bu hikâyeye konu olan garip olaylar 194... da Oran'da geçti. Genel kanya göre, benzeri her zaman görülebilecek çeşitten olmayan olaylar, kendilerine uygun bir yer bulmuş da sayılmazlardı.

Çünkü Oran'ın ilk bakışta, gerçekten de Cezayir kıyılarında herhangi bir Fransız ilinden, herhangi bir şehirden farkı yoktur." (s.5)

Ç3: "Bu öyküye konu olan garip olaylar, 194... yılında Oran'da geçmiştir. Genel kaniye göre benzerine pek rastlanmayan bu olağan dışı olaylar için burası hiç de uygun bir yer sayılmazdı. Çünkü ilk bakışta Oran, sıradan bir kent, Fransa'nın Cezayir kıyısındaki herhangi bir ilinden başka bir şey değildir." (s.11)

KM'de yer alan "sortant en peu de l'ordinaire" ifadesi Ç1'de ekleme stratejisi kullanılarak "sıra dışı olduğundan" olarak sebep bildiren bir yapı eklenmiş ve KM'den uzaklaşmıştır. Ç2'de ise "benzeri her zaman görülebilecek çeşitten olmayan olaylar" ifadesi kullanılmış. Derin yapı olarak KM'e sadık kalan bu çeviri Yüzey yapı olarak bir kelimeyi birden fazla kelimeyle açıklama stratejisini kullanmıştır. Bu strateji Erek dilde karşılığı olmayan ifadeler için kullanılabilir. Ç3'de "benzerine pek rastlanmayan bu olağan dışı olaylar" olarak Erek kitleye uygun bir çeviri yapmak için ekleme stratejisi kullanılarak çevrilmiştir. Her üç çeviri de K.M'den yapısal olarak uzaklaştığı için kabul edilebilir bir çeviridir.

2.

KM: Sous les larmes, le sourire revint, un peu crispé. Elle respira profondément :

Va-t-en, tout ira bien.(p.18)

Ç1: Gözyaşlarının ardından biraz buruk, gülümsemesi belirdi. Derin bir soluk aldı :

« Haydi git, her şey iyi olacak. » (s.20)

Ç2: Gözyaşları arasında gülümseme biraz katılaşmış olarak yeniden belirdi. Derin derin nefes aldı:

Haydi git, iyiyim artık, dedi (13)

Ç3: Gözyaşları arasında gülümsedi kadın, azıcık zoraki olmuştu. Derin bir soluk aldı.

"Git sen, merak etme, iyiyim ben."(18)

KM'de kullanılan "va-t-en" ifadesi Ç1 ve Ç2'de "Haydi git" ifadesiyle çevrildiği gözükürken Ç3'de "Git sen" olarak kaynak metinde olduğu gibi çevrilmiştir. Yine KM'de yer alan "tout ira bien" ifadesi Ç1'de doğru anlamı olan "her şey iyi olacak" ifadesiyle çevrilmiş ve kelimesi kelimesine çeviri stratejisinden yararlanılarak kaynak metne sadık kalınmıştır. Yani "yeterli" bir çeviridir. Ç2'de ise "iyiyim artık" ifadesiyle, değiştirme ve ekleme stratejilerinden yararlanılmış ve KM'den uzaklaşmıştır. Ç3'de ise yine "merak etme, iyiyim ben" ifadesiyle çevrilmiştir. Bölme-bölünme, değiştirme ve ekleme stratejileri gibi birçok strateji bir arada kullanılmış ve KM'den uzaklaşmıştır. Ç2 ve Ç3 "kabul edilebilir çeviri" olarak değerlendirilebilir.

3.

KM: Pardonnez-moi ce derangement.(p.19)

C1: « sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim. » (s.22)

Ç2:sizi rahatsız ettiğim için beni affediniz.(s.15)

Ç3: sizi rahatsız ettiğim için bağışlayın beni. »(s.20)

KM'de "Pardonnez-moi" ifadesi Ç1'de "özür dilerim" ifadesiyle genelleştirme stratejisi kullanılarak çevrilip kaynak metinden uzaklaşırken Ç2 ve Ç3'de "beni affediniz" ve "bağışlayın beni" ifadeleri kullanılarak KM'de sadık kalınmıştır. Yani Ç1 kabul edilebilir bir çeviri iken Ç2 ve Ç3 yeterli çeviri olarak değerlendirilir.

4

KM: De loin en loin, il recevait la visite de deux ou trois hommes qui devaient être ses clients. (p.55)

Ç1: Arada sırada müşterisi olması gereken iki- üç adam onu ziyarete geliyordu.(s. 61)

Ç2: Arada bir, herhalde müşterileri olan iki üç kişi, onu görmeye gelirdi.(s.56)

Ç3: Ara sıra, herhalde müşteri olacak, iki üç kişi ziyaretine gelirdi.(s.59)

KM' de "qui devaient être ses clients" ifadesi Ç1'de "müşterisi olması gereken " ifadesi kullanılarak kaynak metne sadık kalınmış ve sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisinden yararlanılmıştır. Ç2'de "herhalde müşterileri olan" ve Ç3'de herhalde müşteri olacak" ifadeleri incelendiğinde, KM'de yer almamasına karşın çevirmen ekleme stratejisinden yararlanmış ve "herhalde" ifadesini eklemiş ve kaynak metinden uzaklaşmıştır. Ç3'de "müşteri olacak" ifadesi çevrilirken çevirmen "ses" "onun" ifadesini çevirmemiştir. Onun ifadesini cümleden çıkararak çeviride anlam karmaşasına neden olmuştur. Ç1 "yeterli" bir çeviri iken Ç2 ve Ç3 "kabul edilebilir" çeviridir.

5.

KM: Asseyez-vous, dit-il, et lisez-la-moi.(p.99)

Ç1: « Oturun, » dedi, « okuyun onu bana. »(s.108)

Ç2: -Oturun da bana okuyun, dedi.(s.104)

Ç3: « Oturun, » dedi. « Onu bana okuyun. » (s.106)

KM'de "Asseyez-vous, dit-il, et lisez-la-moi" İfadesi Ç1 de «Oturun, » dedi, « okuyun onu bana. » ifadesiyle sözcüğü sözcüğüne çevrilmiş ve kaynak metne sadık kalınarak yeterli bir çeviri yapılmıştır. Ç2 de ekleme stratejisi kullanılarak "da" edatı eklenmiş ve değiştirme stratejisi uygulanarak "dedi" ifadesinin yeri değiştirilmiştir. Yine aynı çeviride "onu" ifadesi cümleden atılarak eksiltme stratejisi uygulanmıştır. Orijinal metinden uzaklaşarak erek okuyucuya yönelik yapılan bu çeviri kabul edilebilirdir. Ç3' de ise sözcüğü sözcüğüne çeviri yapılmıştır. Fakat yine de her 3 çeviri için eksiltme stratejilerinden yararlanıldığını "ve" bağlacının cümleden atıldığını söyleyebiliriz.

6.

« Je t'ai bien aimé, mais maintenant je suis fatiguée... je ne suis pas heureuse de partir, mais on n'a pas besoin d'être heureux pour recommencer (p. 80)

Ç1. « Seni sevdim, ama artık yorulduğum... Gitmekten mutlu değilim ama yeniden başlamak için mutlu olmak gerek. » (s.87-88)

Ç2. « Seni gerçekten sevdim, ama artık çok yorgunum... Senden ayrılırken bir mutluluk duymuyorum, ama bu hayata yeniden başlamak için mutluluğun gereği yok."(s.82)

Ç3. « Seni çok sevmiştim, ama artık yorgun düştüm... Gittiğim için mutlu değilim ama insanın yeniden başlamak için mutluluğa ihtiyacı yok."(s.85)

KM'de "Je t'ai bien aimé" ifadesi Ç1'de "Seni sevdim" olarak çevrilmiş ve kaynak metne sadık kalınmamıştır. Çevirmen eksiltme-çıkartma stratejisinden yararlanmış ve "bien" ifadesinin çevirisine yer vermemiştir. Ç2'de ise "seni gerçekten sevdim" ifadesiyle çevrilmiş ve kaynak metne sadık kalınarak "yeterli" bir çeviri gerçekleştirilmiştir. Ç3'de "seni çok sevmiştim" ifadesiyle sözcüğü sözcüğüne çevrilmiş fakat zaman kaymasına sebep olmuştur. Yine KM'de "on n'a pas besoin d'être heureux pour recommencer" ifadesi her üç çeviride de serbest olarak çevrilmiştir. Ç3 de ekleme stratejisi kullanılarak "insanın" ifadesi çeviriye yerleştirilerek kabul edilebilir bir çeviri yapmıştır. Ç2'de yine ekleme stratejisi kullanılarak KM'de olmayan "bu hayata" ifadesi eklenmiştir. Fakat Ç1'de

ise çevirmen tarafından yanlış anlaşılma sonucunda “mutlu olmak gerek” ifadesine yer verilmiştir. Bu ifade KM ile bağdaşmamaktadır.

7.

KM: Il avait simplement demandé une journée de congé le jour où il devait rencontrer Gonzales et les deux jeunes gens devant le lycée de garçons.(p.184)

Ç1. Place du Lycée'nin önünde Gonzales ve iki gençle buluşacağı gün izin istemişti yalnızca.(s.201)

Ç2. Sadece Gonzales ve iki delikanlı ile lise önünde buluşacağı gün izin rica etti.(s.199)

Ç3. Yalnız erkek lisesinin önünde Gonzales ve iki delikanlıyla buluşacağı gün izin istemişti.(s.194)

KM'de “devant le lycée de garçons” ifadesi Ç1'de Place du Lycée'nin önünde olarak çevrilmiş bizim kültürümüzde ve kaynak metindeki cümlede olmayan bir ifadeye yer verilmiştir. Başka bir deyişle, “yabancılaştırma” stratejisi kullanılmıştır. Ç2'de ise eksiltme-çıkartma stratejisinden faydalanılarak “de garçons” ifadesi cümle dışında bırakılmış “lise önünde” olarak çevrilmiştir. Ç3'te ise sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisinden yararlanılmış ve kaynak metne sadık kalınmak istenmiştir. Söz konusu 3 çeviri içinde erek odaklılık ön plana çıkmaktadır. Her 3 çeviride de “le jour où il devait rencontrer” ifadesi K.M'deki anlamından uzaklaşmıştır. Bu sebeple 3 çeviriyi de kabul edilebilir olarak nitelendirebiliriz

8.

KM: Le Noel de cette année-là fut plutôt la fête de l'Enfer que celle de l'Évangile. (p.235)

Ç1. O yılın Noel kutlaması İncil'de belirtilenden çok, cehennem kutlaması oldu.(s. 257)

Ç2. Bu yılın Noeli, bir İncil bayramı olacağı yerde, daha çok bir cehennem bayramı oldu sayılır.(s.263)

Ç3. O yılın Noel'i, İncil Bayramı olmaktan çok, Cehennem Bayramı oldu.(s.251)

KM'de “le noel de cette année- là” ifadesi Ç1'de “o yılın noel kutlaması” olarak çevrilmiştir. Kutlama ifadesi “ekleme” stratejisi kullanılarak çevirmen tarafından cümleye dâhil edilmiştir. Ç2'de ise çevirmen değiştirme stratejisi kullanarak “bu yılın Noel'i” olarak çevirmiş ve kaynak metinden uzaklaşmıştır. Ç3'de “o yılın Noel'i” olarak sözcüğü sözcüğüne doğru bir çeviri yapılmıştır. Ç1 ve Ç2 kabul edilebilir bir çeviri iken Ç3 yeterli bir çeviri olarak değerlendirilmiştir. Yine Ç1 ve Ç2'nin yüklem çevirilerine dikkat edildiğinde Ç2'nin kaynak metnin çok ötesinde bir yükleme yer verdiği gözükmektedir.

9.

KM: A vrai dire, ces carnets deviennent assez bizarres à partir du moment où les statistiques commencent à baisser. (p.249)

Ç1. Gerçeği söylemek gerekirse, istatistiklerin düşüş göstermeye başladığı andan itibaren bu defterler oldukça tuhaflaşıyor.(s. 271)

Ç2. İşin doğrusu, istatistiklerin düşmeye başlamasından sonra bu notlar da bir hayli acayipleşmeye başlamıştı.(s.276)

Ç3. Doğrusunu söylemek gerekirse, istatistiklerin düşmeye başladığı andan itibaren bu defterler de oldukça garipleşmişti.(s.263)

KM'de “à partir du moment où les statistiques commencent à baisser” ifadesi Ç1'de “istatistiklerin düşüş göstermeye başladığı andan itibaren” olarak çevrilmiştir. Ç2'de “düşmeye başlamasından sonra” olarak çevrilen bu ifade de “à partir” ifadesinin anlamı “sonra” olarak çevrilmiş ve kaynak

metinden uzaklaşmıştır. Ç3'de ise sözcüğü sözcüğüne bir çeviri yapılmıştır. Yine Ç3 incelendiğinde “defterler de” ifadesi göze çarpmaktadır. Bu ifade kaynak metinde olmamasına rağmen çevirmen tarafından ekleme stratejisi kullanılarak eklenmiştir. Ç2 kabul edilebilir bir çeviri iken Ç1 ve Ç3 yeterli bir çeviridir.

10.

On ne sait pas. Les gens s’amusaient dans la rue. Au premier coup de revolver, ils n’ont pas compris. Au deuxième, il y a eu des cris, un blessé, et tout le monde s’est enfui. Un fou, quoi ? (p.275)

Ç1. « Bilmiyoruz. Sokakta insanlar eğleniyordu. İlk tabanca sesi duyulduğunda hiçbir şey anlamadılar. İkinci seste bağrış çağrış oldu, bir kişi yaralandı ve herkes kaçıştı. Delinin biri işte. »(s.298)

Ç2. – Kimse bilmiyor bunu. Millet sokakta eğleniyordu. İlk silah sesinde ne olduğu anlaşılmadı. İkincisinde çığlıklar başladı, biri yaralandı, millet de kaçıştı. Delinin biri olmalı ! (s.308)

Ç3. « Bilinmiyor. Halk sokaklarda eğleniyormuş. İlk tabanca sesinde bir şey anlamamışlar. İkincisinde bağrışanlar olmuş, biri yaralanmış ve herkes kaçmış. Delinin biri, ne olacak ! » (s.291)

KM'deki “On ne sait pas” ifadesi Ç1'de “bilmiyoruz” olarak kaynak metne uygun bir şekilde yeterli bir çeviri yapılmış, Ç2'de ise “Kimse bilmiyor bunu” olarak çevrilmiştir. Yani kaynak metinden uzaklaşmıştır. Çevirmenin kullandığı ifade “Personne ne le sait” ifadesidir. Çevirmen burada hem değiştirme stratejisi kullanarak “Personne” ifadesine yer vermiş hem de ekleme stratejisi kullanarak “bunu” ifadesini eklemiştir. Ç3 de “bilinmiyor” olarak sözcüğü sözcüğüne yeterli bir çeviri yapılmıştır.

Yapılan çeviri incelemeleri sonucunda incelenen eserleri bir tabloyla şu şekilde özetleyebiliriz:

Kaynak metin	Çeviriler	Kabul edilebilir	Yeterli
K.M.1	Ç1	+	
	Ç2	+	
	Ç3	+	
K.M.2	Ç1		+
	Ç2	+	
	Ç3	+	
K.M.3	Ç1	+	
	Ç2		+
	Ç3		+
K.M.4	Ç1		+
	Ç2	+	
	Ç3	+	
K.M.5	Ç1		+
	Ç2	+	
	Ç3		+
K.M.6	Ç1	+	
	Ç2		+
	Ç3	+	
K.M.7	Ç1	+	
	Ç2	+	
	Ç3	+	

K.M.8	Ç1	+	
	Ç2	+	
	Ç3		+
K.M.9	Ç1		+
	Ç2	+	
	Ç3		+
K.M.10	Ç1		+
	Ç2	+	
	Ç3		+

Tabloya göre Ç1 ve Ç3 için 5 cümle çevirisi yeterli, 5 cümle çevirisi kabul edilebilir olarak sınıflandırılırken Ç2'de 8 cümle çevirisinin kabul edilebilir 2 cümle çevirisinin ise yeterli olarak sınıflandırılması mümkündür. Çeviriler arasındaki farklılıkların çevirmenin içinde yaşadığı toplumu kendi süzgecinden geçirmesi sonucunda kaynak metni erek kitleye en uygun ve anlaşılabilir şekilde nasıl taşıyabileceği sorumluluğundan kaynaklanmaktadır. Bu sorumluluk çevirmeni kişisel seçimler yapmaya itmektedir. Çevirmen bu süreçte yalnız değildir; içinde yaşadığı toplumun ideolojik, dinsel ve ahlaki değerleri çevirmeni etkilemektedir. Bir yanda toplumsal sorumluluk, bir yanda kişisel tercihler ve çevirisi yapılan esere anlamsal riayet çevirmeni bir karar vermeye yönlendirir. Bu kararlar sonucunda çevirmen bir takım çeviri stratejilerini kullanarak erek okuyucuya yaklaşmaya çalışacaktır.

Sonuç

Gideon Toury'nin erek odaklı kuramına göre incelenen çeviri eserler, kullanılan çeviri stratejileri aynı dahi olsa kaynak metne yakınlığı veya erek metne yakınlığı açısından "yeterli" veya "kabul edilebilir" olarak sınıflandırılmaktadır. Aynı çeviri eserlerinin kimi cümlelerinin çevirileri yeterli olarak kabul edilmesine rağmen kimi cümleleri kabul edilebilir olarak sınıflandırılmıştır. Hatta aynı cümle içerisinde bile kimi ifadeler yeterliyken kimi ifadelerin kabul edilebilir oldukları tespit edilmiştir. Dolayısıyla kabul edilebilir çevirilerin kaynak metinden tam anlamıyla uzaklaşmadığı, kimi durumlarda farklı stratejiler kullanılarak erek metne odaklandığı ama kaynak metne de bağlı kaldığı gözükmemektedir. Bu ikilem arasında kalınan bazı cümlelerde kaynak metne sadık kalabilmek adına erek okuyucunun anlamasını zorlaştıran ifadeler kullanılmıştır. Özellikle ekleme ve eksiltme stratejilerinin çeviri metinlerde sık kullanıldığı fark edilmektedir. Ekleme stratejisi özellikle metinsel akıcılığı sağlamak amacıyla çevirmenler tarafından sık sık kullanılmaktadır. Fakat akıcılık sağlama adına kaynak metinde olmayan eklemeleri yaparken kaynak metnin anlamsal yapısına riayet edilmelidir. Kuramsal alandan gelen bilgilerin uygulamalı alana uygulanması sonucunda elde edilen bilgilerin yeni kuramlar ve bakış açıları oluşturması ve yeni araştırmalara ışık tutması açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Ağıldere,S. (2004). "La Notion du sens dans la théorie interprétative et dans l'approche communicative: Ses reflets sur la traduction pédagogique." *Ankara Üniversitesi Tömer Dil Dergisi*, 19(30)
- Aktaş, T. (1996). *Çeviri İşlemine Genel bir Bakış*, Ankara: Orsen.
- Aliyev, J. (2012). "Dilbilimin Çeviribilime Katkısı" İstanbul Üniversitesi.
- Bahadır, Ş.(2006). "Çeviriyorum, Öyleyse Tek Kültürün Ötesinde, İki Kültürün Arasında, Üçüncü Kültürün Ortasındayım" <http://ceviribilim.com/?p=121> (02.06.2014).
- Boyacıoğlu, F. (2012). "Albert Camus'nün Söylence-Romanı (Roman-Mythe) *Veba*: Esinlendiği Kaynaklar Ve Çağrıştırdığı Simgeler." *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2012, 31(2), 21- 33.
- Camus, A. (1947). *La Peste*, Paris: Gallimard
- Camus, A. (2013). *Veba*, (N. Tanyolaç Öztokat Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Camus, A. (1985). *Veba*, (O. Akbal, Çev.). İstanbul: Say kitap.
- Camus, A. (1985). *Veba*, (N. Önol, Çev.). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Ece, A. (2007). "Erek Odaklı Kuram, Skopos Kuramı ve Bağıntı Kuramı Bağlamında Çeviri Eğitimi". *Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 26, s. 26- s. 49-58. <http://e-dergi.marmara.edu.tr/maruaebd/article/view/1012001629/1012001359> (03.05.2014).
- Gentzler, E. (1993). *Contemporary Translation Studies*, Routledge: London.
- Köksal, N. (2008). *Orhan Pamuk'un Kara K_Tap Adlı Romanının Rusça Çevirisinde Tümce Yapılarının Sentaks Açısından incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi
- Raková,Z. (2014). *Les théories de la traduction*. 1. édition. çev. Yusuf Polat (2016), Çevirmenin Yayını. S. 13
- Toury, G. (1995). *Descriptive Translation Studies and beyond*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia.
- Uygur, N. (1997). *Dilin Gücü*, İstanbul. YKY.
- Yalçın, P& Pazarcıoğlu, S. (2014). "Üç Hikâye adlı Eser ile Türkçe Çevirilerinin Karşılaştırılması Çözümlemesi" *International Journal of Social Science*. 24/ p. 139-159.
- Yalçın, P. (2015) *Çeviri Stratejileri Kuram ve Uygulam*, Ankara. Grafiker Yayınları.
- Yücel, F. (2007). Çeviri Eleştirisi Neyi Eleştirir? *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(12), 39-58.